

A KLÍMAVÁLTOZÁS ÁLLAT- TENYÉSZTÉSI VONATKOZÁSAI VII.

KLÍMAVÉDELMI INTÉZKEDÉSEK MAGYARORSZÁGON

**Szakértő
munkatársunk írása**
Állattenyésztési
Teljesítményvizsgáló Kft.

Magyarország – bár a globális üvegházhatásúgáz- (ÜHG-) kibocsátás csupán 0,15%-áért, az Európai Unió (EU) kibocsátásának pedig kb. 1,0-1,5%-áért felelős – elkötelezett a globális és az uniós klímapolitikai célkitűzések megvalósítása iránt. Ezt az is bizonyítja, hogy a világ azon kevés országai közé tartozik, ahol 1990 óta úgy nőtt a bruttó hazai termék, hogy közben a szén-dioxid-kibocsátás közel harmadával, az energiafelhasználás pedig 15%-kal csökkent. Hazánk egyike volt az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) 1992. évi Éghajlatváltozási Keretegyezménye részes feleinek, illetve elsőként ratifikálta az EU tagállamai közül a 2015 decemberében elfogadott Párizsi Megállapodást.

Az előbbit az 1995. évi LXXXII. törvény, az utóbbit a 2016. évi L. törvény hirdette ki Magyarországon; a keretegyezmény és Kiotói Jegyzőkönyvnek végrehajtási rendszerét pedig a 2007. évi LX. törvény szabályozza. Ezeken túl fontos megemlíteni még a 2012. évi CCXVII. törvényt is, amely rögzíti hazánk részvételét az ÜHG-ok uniós kereskedelmi rendszerében és a rovatunk korábbi számaiban már említett erőfeszítés-megosztási rendelet (effort sharing regulation, ESR) végrehajtásában.

Magyarország fenntartható fejlődéshez vezető útját az Országgyűlés által 2013. március 25-én elfogadott **Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012–2024** jelöli ki. Ez a fenntarthatósági átmenet megkönnyítésére egy (szak)politikai cél- és eszközenszert határoz meg, amely a következőket szolgálja:

- nemzeti erőforrásaink mennyiségi és minőségi állapotának szinten tartása;
- hazánk tartós helytállása a nemzetközi versenyben;
- természeti és kulturális örökségünk megőrzése; valamint
- gyarapítható erőforrásaink megfelelő fejlesztése.

A keretstratégia 34 stratégiai célt és 77 teendőt (eszközcélt) foglal magában az emberi, társadalmi, természeti, illetve gazdasági erőforrásokra vonatkozóan. Ezek elérése/végrehajtása érdekében mennyiségi és minőségi indikátorokkal folyamatosan nyomon kell követni a nemzeti erőforrások állapotának/helyzetének alakulását, azonosítva mindeközben, hogy mely tényezők vezet(het)tek azok gyarapodásához vagy degradálásához. A kormányzati, regionális és helyi döntések meghozatalakor prioritásként kezelendő a kedvező hatást gyakorló tényezők támogatása és a kedvezőtlenek visszafogása.

A már említett 2007. évi LX. törvény értelmében az Országgyűlésnek **Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát** kell elfogadnia az éghajlatváltozással kapcsolatos célok, eszközök és prioritások kijelölésére, melyet első ízben a 2008-tól 2025-ig tartó időszakra dolgoztak ki, és először 2010-ben, majd 2015-ben vizsgáltak felül. Az Első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia végrehajtására kétfévente Nemzeti Éghajlatváltozási Program (NÉP) készült, figyelembe véve a releváns EU-s programokat, szakpolitikákat és előírásokat. A NÉP-ek meghatározták:

- azokat a főbb intézkedéseket, melyek előmozdítják az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményében és annak Kiotói Jegyzőkönyvében vállalt kötelezettségeink teljesítését;
- az éghajlatváltozás hazai hatásaihoz való alkalmazkodás lépéseit;
- a magyarországi ÜHG-kibocsátások költségvetésének mérsékléséhez és az éghajlatváltozás hatásaihoz kapcsolódó kutatási prioritásokat; valamint
- az előző pontokban foglaltak finanszírozási forrásait.

A Kiotói Jegyzőkönyv különféle rugalmassági mechanizmusokat vezetett be a kibocsátások csökkentése érdekében. Ezek közül az egyik a kibocsátási egységek fejlett államok közötti adásvétele a nemzetközi emissziókereskedele-

szabályai alapján. Magyarország először 2008-ban értékesítette a számára meghatározott szén-dioxid-kvótamennyiségéből fel nem használt kvótái egy részét. Az ebből származó bevételt a Zöld Beruházási Rendszer (ZBR) keretében fordították klímavédelmi célokra. Majd 2013-ban létrejött a Zöldgazdaság Finanszírozási Rendszer (ZFR) a rovatunk II. részében már bemutatott európai kibocsátáskereskedelmi rendszer kvótabevételeinek felhasználására. A ZBR-en és a ZFR-en keresztül vállalkozások, magánszemélyek, társaságok, lakásszövetkezetek, illetve önkormányzatok kaphatnak támogatást az ÜHG-kibocsátás csökkentésére és az energiamegtakarításra irányuló beruházásaikhoz.

A Párizsi Megállapodás hatálybalépésével szükségessé vált az Első Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia átdolgozása. Ennek eredményeként született meg a 2030-ig tartó **Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia**, amely a Párizsi Megállapodásban foglaltak megvalósításának hazai lehetőségeit összegzi. Az Országgyűlés által 2018-ban elfogadott és egészen 2050-ig kitekintést nyújtó stratégia fő célja a dekarbonizáció (karbonsemlegesség elérése). Alprogramjai az ÜHG-kibocsátás csökkentésére (Hazai Dekarbonizációs Útiter), az éghajlatváltozás káros hatásaihoz való alkalmazkodásra (Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia), illetve a klímaváltozással kapcsolatos szemléletformálásra (Partnerség az Éghajlatért Szemléletformálási Terv) terjednek ki, és a mezőgazdaságra vonatkozóan egyebek mellett a következők szükségességét hangsúlyozzák: ökológiai gazdálkodási módok előnyben részesítése, a mainál kisebb energiahasználattal és hatékonyabb műtrágyahasználattal járó termelési rendszerek elterjesztése, rövid ellátási láncok kialakítása, az állattartás fajlagos metántermelésének csökkentése, az ÜHG-hatékony trágyakezelés és energetikai hasznosításának elősegítése stb. A Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia végrehajtását hároméves időtávokra szóló éghajlatváltozási cselekvési tervek biztosítják.

A kiemelt nemzeti stratégiai tervdokumentumok kapcsán fontos megemlítenünk az azokhoz szervesen illeszkedő **Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót**, amely keretet nyújt a hazai fejlesztések számára. Az Országgyűlés által 2014-ben elfogadott dokumentum kijelöli Magyarország fejlesztési és területfejlesztési célkitűzéseit, 2030-ig szóló hosszú távú jövőképét, valamint fejlesztéspolitikai célokat, prioritásokat és elveket határoz meg.

A levegőminőségre vonatkozó hosszú távú célok teljesítése érdekében az EU 2016 végén léptette hatályba a *léggöri szennyező anyagok kibocsátásának csökkentéséről szóló 2016/2284 irányelvet*, amely többek között nemzeti levegőszennyezés-csökkentési program kidolgozását, végrehajtását és rendszeres aktualizálását; nemzeti emissziókataszterek és -előrejelzések készítését, frissítését; valamint a levegőszennyezés ökoszisztémára és egészségre gyakorolt káros hatásainak nyomon követését írja elő a tagállamok számára. Továbbá öt kiemelt légszennyező (finom szállópor, kén-dioxid, ammónia, nitrogén-oxidok, metántól eltérő illékony szerves vegyületek) tekintetében meghatározza a nemzeti kibocsátáscsökkentési kötelezettségeket a 2020 és 2029 közötti időszakra, illetve a 2030 utáni évekre. A 2016/2284 irányelvhez igazodó **Országos Levegőterhelés-csökkentési Program** a célok eléréséhez öt gazdasági szektor (ipar, mezőgazdaság, közlekedés, energetika és lakosság) számára fogalmaz meg intézkedéseket.

Rovatunk egy korábbi részében már ismertettük a 2050-re kitűzött európai uniós klímasemlegességi cél elérését szolgáló közösségi javaslatokat, intézkedéseket. Magyarország is támogatja a 2050-es klímasemlegességi célt, ezért a kormány az EU számára tett vállalások teljesítése érdekében 2020-ban több stratégiai dokumentumot is elfogadott:

- **I. Éghajlatváltozási Cselekvési Terv**, amely

intézkedéseket tartalmaz a Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiában megfogalmazott közép- és hosszú távú célok megvalósítására,

- az energiatakarékosságot és az erőművek korszerűsítését hirdető **Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig** (a továbbiakban Nemzeti Energiastratégia),
- **Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve**, amely a dekarbonizáció, az energiahatékonyság, az ellátásbiztonság, a belső piac és az innováció-versenyképesség dimenziók szerint foglalja össze hazánk EU számára tett, 2030-ig szóló vállalásait az ÜHG-kibocsátás csökkentésére és a megújuló energiák felhasználásának fokozására vonatkozóan, valamint
- a klímasemlegességhez vezető utat felvázoló **Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2020–2050**, amelynek témaköreit nyolc pontban a 2020 februárjában meghirdetett **Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv** emeli ki. Az akcióterv egyik pontja az ún. Zöld Magyar Államkötvény kibocsátása, ami 2021 áprilisában kezdődött meg.

A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2020–2050, a Nemzeti Energiastratégia, illetve Magyarország Nemzeti Energia- és Klímatervének célkitűzései szerint ÜHG-kibocsátásainkat az 1990. évi bázishoz képest 2030-ra 40%-kal, 2040-re 65%-kal kell csökkenteni, hogy 2050-re a magyar gazdaság nettó karbonsemleges legyen. Ezeket az EU által is elfogadott célértékeket (a 2040-re vonatkozó 65% kivételével) és az elérésükhöz szükséges teendőket az Országgyűlés **a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvényben** rögzítette.

Az Európai Bizottság a hazai törvény elfogadását követően tett javaslatot arra, hogy az EU 2030-ra a korábbi cél (40%) helyett legalább nettó 55%-kal csökkentse ÜHG-kibocsátását az 1990-es szinthez képest. Ezt azóta az új európai klímarendelet is rögzíti. Mint azt rovatunk III. részében már bemutattuk, az 55%-

os ÜHG-kibocsátási cél elérését szolgáló közösségi vállalatokat az „**Irány az 55%**” intézkedéscsomag gyűjti egybe. Annak **számos pontjának megvalósítása azonban komoly nehézségekbe ütközik a tagállamok, köztük Magyarország számára is.** Problémás lehet például a személy- és kisteherautókra vonatkozó szén-dioxid-kibocsátási előírások szigorítása (2035-től nem kerülhetnek piacra új, belső égésű motorral hajtott vagy hibridmeghajtású járművek), az európai kibocsátáskereskedelmi rendszer kiterjesztése a közlekedésre és a lakossági fűtési szektorra (amelynek hatására az üzem- és tüzelőanyagok ára feltételezhetően gyorsan megugrik majd), valamint a karbonvám (tervek szerinti) 2023 októberi bevezetése a karbonintenzív ágazatok harmadik országokból importált termékei után. Az utóbbi az energiaköltségek további jelentős emelkedését vonhatja maga után, annál is inkább, hogy a hazánkban felhasznált villamos energia 25-30%-a importból származik.

Az uniós szinten 2030-ig elérendő legalább nettó 55%-os ÜHG-kibocsátáscsökkentési célkitűzés megvalósítása érdekében szükség van a már említett hazai 40%-os nettó ÜHG-csökkentési célkitűzés emelésére. Erre Magyarország Nemzeti Energia- és Klímatervének idén és 2024-ben folyó felülvizsgálata során kerül sor, párhuzamosan a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény módosításával. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a nettó 55%-os célértéket a tagállamoknak közösen kell teljesíteniük, így az egyes tagállami vállalatok ettől eltérhetnek.

Magyarország környezetpolitikai céljainak és intézkedéseinek átfogó keretét 1997 óta a hatéves nemzeti környezetvédelmi programok alkotják. Az **5. Nemzeti Környezetvédelmi Programot (2026-ig szóló szakpolitikai stratégiát)** és az annak részét képező **V. Nemzeti Természetvédelmi Alaptervet** az Országgyűlés 2022 decemberében fogadta el. A program a környezetügy átfogó stratégiai tervdokumentuma, amely összhangban van az EU zöld átállását előmozdító, 2030-ig terjedő

8. Környezetvédelmi Cselekvési Programjával és az európai zöld megállapodással, szorosan kapcsolódik a hosszú távra koncepciót nyújtó magyar **Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiához,** illetve keretet biztosít a környezetügy hazai szakterületi stratégiái, programjai, tervei (például *A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája, a Nemzeti Vízstratégia, az Országos Levegőterheléscsökkentési Program, a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv* stb.) számára, integrálva azok főbb célkitűzéseit (hazánk környezeti állapotának javítása, természeti értékeinek, erőforrásainak megóvása, a gazdaság zöldítése és körforgásos működésének elősegítése stb.).

Az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program egyebek mellett a következőket jelöli ki cselekvési irányként a mezőgazdasági termelők számára: agroökológiai adottságokhoz és klímaváltozáshoz alkalmazkodó, környezetbarát gazdálkodás, környezeti és klímavédelmi szempontok figyelembevétele az állattartásban, a magas genetikai értékű állat- és növényfajták megőrzésére irányuló kezdeményezések erősítése, helyes mezőgazdasági gyakorlat követése a nitrátérzékeny területeken, az állattartó telepek trágyatároló műtárgyainak megfelelő műszaki védelemmel történő ellátása stb. Mindezekben túl kiemeli a GMO-mentesség megőrzését is: hazánkban továbbra sem lehet termesztetni genetikailag módosított növényeket, ugyanakkor újabb intézkedésekre van szükség az állati takarmányozás GMO-mentességének elérése érdekében (import GMO-szója kiváltása).

